

tatók kijátszásának, aminek egyedüli, de csak részben vigasztaló ellenszere az, hogy a végrehajtató külön per útján alaptalan gazdagodás címén visszaperelheti a perre utasított hitelezőtől a jogtalanul felvett követelést. — Ugyanis a végrehajtató és a perre utasított hitelező perben (jogviszonyban) állási lehetősége a végrehajtást szenvedőn keresztül — nézetem szerint — megkonstruálható.

Igaz ugyan, hogy ebben a perben a végrehajtatonak felperesi szerepben kell eljárnia, de ez a bizonyítási teher szempontjából változást nem idéz elő, mert a kifogásolt követelést érvényesítő hitelező által indított perben is az alperesnek, illetve, ha ez nem védekezik a mellébeavatkozó végrehajtatonak kell igazolnia azt, hogy a felperes követelése kiegyenlítést nyert, vagy egyébként megszűnt.

Ha a végrehajtató a Vht. 119. §. szerinti perbe be nem avatkozhatik, hátránya egészen kézen fekvő abból származik, hogy a sorrendi tárgyaláson a bírói letétbe helyezett összeget most már a kifogásolt követelést érvényesítő hitelező javára sorozni fogják, ami által a végrehajtató esetleg a kielégítési alaptól esik el és ez részéről a végrehajtást szenvedő elleni további, bizonyára kétes kimenetelű végrehajtási lépéseket tesz szükségessé. Ha pedig sort kell keríteni a kifogásolt követelés hitelezője elleni fent említett alaptalan gazdagodási per megindítására is, ebben mint saját felperessége alatt folyó perben reá nehezedik a manapság nem csekély megterhelést jelentő törvénykezési illeték lerovási kötelezettség, valamint számolni kell az ugyan-csak nem feltétlenül biztos kimenetelű végrehajtási eljárással, amelyet most már az eredményesnek feltételezett per után a volt perre utasított hitelező ellen kell lefolytatni.

Dr. Harmath Zoltán.

Per és végrehajtásjogi kérdés a jogegységi tanács előtt. A m. kir. Kúria közpolgári ügyekben alakított jogegységi tanácsa december 7-én egy per és egy végrehajtási kérdésben fog dönteni.

I. A perjogi kérdés a következő: „A társadalombiztosítási vagy a rendes bírászkodás útjára tartozik-e a biztosításra kötelezett munkavállaló, illetőleg családtagja által a munkaadó ellen az 1927: XXI. t.-c. 90. §-a alapján érvényesíthető kártérítés iránt támasztott kereset elbírálása abban az esetben, ha a munkavállaló vagy családtagja keresetét nem büntetőbírói ítéletre alapítja?”

Nézetem szerint a kérdés nem egészen szabatosan van feltevé és szövegezése arra a téves hitre adhat alkalmat, hogy a kérdésben már állásfoglalás rejlik. Erre azonban csak a tárgy érdemi taglalása után fogok rátérni.

Az 1932. évi IV. t.-c. 3. §-a szerint „társadalombiztosítási bírászkodás útjára tartozik minden olyan per, amely társadalombiztosítási jogviszonyon alapul (4. §.).” A hivatkozott 4. §. szerint pedig társadalombiztosítási jogviszony alatt ebben a törvényben azt a jogviszonyt kell érteni, mely akár valamely társadalombiztosító intézet és a munkaadó vagy a biztosított közt, akár a munkaadó és a munkavállaló közt, vagy két munkavál-

laló közt az ott felsorolt három törvény és ezekre vonatkozó rendeletek valamelyikén alapszik. A konkrét esetben az 1927. évi XXI. t.-c. ezek közül a fontos. A kérdés tehát az, hogy a jogegységi kérdésben említett perek tárgya társadalombiztosítási jogviszony-e, illetve olyan perről van-e szó, mely az 1927. évi XXI. t.-c. rendelkezésén alapszik. Tekintettel azonban arra, hogy az 1932. évi IV. t.-c. 3. §-ának második bekezdése az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-a alapján a munkavállaló által a munkaadó ellen indított büntető bírósági ítéleten alapuló pereket a rendes bíróság elé utasítja, kiegészítő kérdés lehet az is, hogy nem tartoznak-e a kérdésben említett perek a kivételek közé. Ugyanis az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-án alapuló pereket azért kellett külön kivenni a társadalombiztosítási bírászkodás alól, mert egyébként az 1932. évi IV. t.-c. 3. §. és 4. §-ának általános szabálya szerint, mint az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-án alapuló, a munkaadó és munkavállaló közt felmerülő perek, mint az 1927. évi XXI. t.-c.-ben szabályozott, tehát társadalombiztosítási jogviszonyból eredő perek, a társadalombiztosítási bírászkodás útjára tartoztak volna.

Az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-ának első négy bekezdése kizárólag azzal az esettel foglalkozik, mikor az igény a munkaadó ellen a munkaadó illetve olyan megbízottja, akiért felelős, büntetőbírósági ítélettel megállapított vétkességén alapszik, illetve, mikor a büntető eljárást megindítani, vagy befejezni büntető ítélettel nem lehet, amikor az igény büntető eljárás nélkül is érvényesíthető. Nyilván olyan esetekről van szó, mikor a büntető eljárásnak alaki okokból nem lehet helye, vagy alaki okokból nem folytatható (pl. a baleset vétkes okozója meghalt), de nem lehet a bekezdést úgy magyarázni, hogy minden olyan esetben, ahol bűncselekmény jelenségei fenn nem forognak, az igényt polgári úton, előzetes büntető eljárás nélkül érvényesíteni lehetne.

A 90. §. utolsó bekezdése szerint a munkaadó a biztosított munkavállalóval vagy családtagjaikkal szemben a balesetből vagy foglalkozási betegségből kifolyólag, az itt felsorolt eseten kívül kártérítéssel nem tartozik. Ugyancsak ez az utolsó bekezdés kiveszi e szakasz szabályai alól a harmadik személyek ellen a balesetből folyó kártérítési igényeket, még ha az üzemmellel összefüggésben vannak is. Talán a „kiveszi” szó nem is helyes, mert az feltételezné a szabály reá vonatkozását; helyesebben a törvény kijelenti, hogy ezek az igények nem tartoznak a törvény alá, azokra az általános magánjogi szabályok állanak.

Leggyakoribb esete a jogegységi kérdés felvetődésének, ha a munkavállaló biztosított tárgyi felelősség alapján indít pert a munkaadó, mint veszélyes üzem tulajdonosa ellen. A fenti fejtegetések alapján a felelet csak az lehet, hogy ezek az ügyek, nem alapulnak az 1927. évi XXI. t.-c.-en, hanem általános magánjogi szabályokon, tehát nem alapulnak társadalombiztosítási jogviszonyon. Nem lehet tehát azzal érvelni, hogy az 1932. évi IV. t.-c. ezeket az eseteket nem veszi ki a társadalombiztosítási bírászkodás alól, mert ezek nem is alapulnak társadalombiztosítási jogviszonyon, ezeket épen úgy nem szabályozza az 1927. évi

XXI. t.-c., mint a harmadik személyek elleni kártérítési igényeket. Hogy érdemben mi lesz a per eredménye és mennyiben zárja ki az ilyen kártérítési igényeket, az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-ának említett utolsó bekezdése, ez érdemi és nem perjogi kérdés. Csak óvatosságból említtem meg, hogy az 1932. évi IV. t.-c. 10. §-ával, mely a baleseti járadék iránti pereket a budapesti közp. kir. járásbíróóság kizárólagos illetékességéhez utalja, nem lehet érvelni, mert az illetékesség feltételezi a hatáskört, a §. külföldben szabatosan úgy is szól: „azokban a társadalombiztosítási perekben”.

Visszatérek a kérdés feltevéséhez. A kérdés már feltételezi, hogy e perek is az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-a alá tartoznak, holott épen ez a kérdés. Ez a fogalmazás olyan feleletre utal, hogy ezek a perek az 1927. évi XXI. t.-c. 90. §-án, tehát társadalombiztosítási jogviszonyon alapulnak és csak esetleg az lehet a kérdés, nem tartoznak valahogy analógia útján a kivételek közé, holott a kérdés épen az, alapulnak-e ezek a perek egyáltalában társadalombiztosítási jogviszonyon.

II. Az eldöntendő végrehajtási kérdés a következő: „Élelmiszerek hátralékos vételárának behajtása iránt folyamatra tett végrehajtási eljárás során, az 1908. XLI. t.-c. 12. §-a negyedik bekezdésének alkalmazásával, végrehajtás alá vonható-e a napidíjak, munkabérek és szakmánybérek napi 2 pengő 50 f.-t meghaladó része?”

A végrehajtási novella 12. §-a értelmében a napidíjak, munkabérek, szakmánybérek napi 5 pengőt meg nem haladó része foglaltsmentes. Az utolsó bekezdés e foglaltsmentes összeg felét (tehát a napi 2 pengő 50 f.-t meghaladó részt) lefoglalhatónak mondja „a végrehajtást szenvedő vagy családjának élelmezéséből és lakbérletéből felmerülő követelés” alapján vezetett végrehajtás esetén.

A m. kir. Kúria 6167/1931. számú végzésében kimondta, hogy az élelmiszerek vételára iránti követelés a végrehajtást szenvedő élelmezéséből származó követelésnek nem tekinthető, tehát a foglaltsmentesség esetét szűkítően magyarázza. Úgy lát-szik, csak a közvetlenül kiszolgáltató tartás, élelmezés (pl. ebéd, vacsora kifőzésben, vagy a családfő helyett teljesített tartás) eseteit vonja ide.

Mi volt a mentesség megszorításának célja? Bár rendszert a mentesség a végrehajtást szenvedő és annak megszorítása a hitelező érdekére tekintettel, szokott jogszabályba iktattatni, itt a mentesség megszorítása a végrehajtást szenvedő és családjának érdekében történt.

Képzeliük el, hogy a napi 5 pengőt kereső és többgyermekes családapának betegség vagy más okból rendkívüli kiadásai vannak, a szakmánymunkás egy ideig nem keres, a családja éhezésnek van kitéve hitel hiányában. A napibére le nem foglalható, lakásában csak a szükséges foglaltsmentes ingóságok vannak, bizony nem kap hitelbe élelmiszert. Viszont ha az élelmiszereket kiszolgáltató tudja, hogy neki foglaltsi kiváltsága van, úgy hitelez és a kis embernek módjában van családját és saját magát a jobb időkhig élelmezni. Egészen mindegy, hogy az élel-

mezés közvetlen ebédadással történik, vagy az adós felesége otthon főzi meg a megvett élelmiszereket.

Kétségtelen, hogy megtörténhet, hogy a végrehajtást szenvedő a vett élelmiszereket dínom-dánom céljára vendégeinek, vagy szeretőjének vette és így a foglalásmentesség megszorítása a család érdekei ellen való lenne. Ilyen esetben a végrehajtást szenvedő előterjesztés útján kereshetne orvoslást, de felfolyamodás útján is, mert ez a kivételes foglalmi lehetőség már a végrehajtás elrendelésekor, sőt a perben is tisztázandó lehet annak analógiájára, mikor egy a végrehajtás alól mentes ingóság vételárának behajtásáról van szó. Mikor az egyszerre kiszolgáltatott élelmiszer nagy mennyisége vagy fényűző és nem az egyszerű család élelmezéséhez szükséges minősége, a követelésnek e bekezdésben említett jogalpból származását kétségessé teszi a bírósági kiküldött a 2 pengő 50 f.-t meghaladó, de 5 pengőt el nem érő napidíj lefoglalását megtagadhatja. A végrehajtási novella 12. §. utolsó bekezdésének tágabb értelmezését, melyet pl. a budapesti kir. törvényszék 21. Pf. 9661/1932. sz. végzése is követ, épen szociális szempontok indokolják.

Ifj. dr. Szigeti László.

IRODALOM.

Dr. Habermann Gusztáv: Jogerő a perenkívüli eljárásban. A szerző a perenkívüli végzések anyagi jogerejének kérdésével foglalkozik. A Pp. tudvalevően az anyagi jogerőt szabályozó 411. §-t nem terjesztette ki a végzésekre. A perrendtartás a végzések anyagi jogerejét illetően nemcsak hallgat, hanem tudatos intézkedést is tartalmaz. Jelesül: a generaliter utaló 422. §. az ítéletekre irányadó szakaszok felsorolásánál csak a 410. §-t (alaki jogerő) említi fel mint olyat, amely a végzésekre szintén alkalmazandó, a 411. §. (anyagi jogerő) felhívását azonban mellözi. Érthető tehát, ha a Pp. legjelesebb magyarázói (Kovács, Antalfi) ezen legális állásponttal összhangban szintén azt hirdetik, hogy a 411. §. a végzésekre nem alkalmazható, tekintet nélkül arra, hogy azokat a peres vagy perenkívüli eljárás során hozták.

Dr. Habermann azonban szembezáll ezzel a felfogással. Széles tudományos felkészültséggel és meggyőző logikával mutatja ki, hogy a végzések gyakran tartalmaznak olyan döntéseket, melyek substantiájuknál fogva anyagi jogerőre emelkedésre képesek és anyagi jogerőre emelkednek is. Ezen tételét a pert megelőző és befejező eljárásban hozott (keresetlevelet visszautasító-, ítéletet kijavító-, kiigazító-, kiegészítő-, a fellebbviteli perorvoslatokat visszutasító) határozatokon, továbbá a perenkívüli egyezséget tudomásulvevő végzésen, a fizetési meghagyáson, az ügyvédi költséget, végül a bér- és haszonbérösszeget megállapító határozatokon demonstrálja. Befejezésül a külföldi ítéletnek végrehajtása tárgyában hozott határozattal, a sorrendi végzéssel, a végrehajtási előterjesztést elintéző, végül a zárgondnoki